

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА «КРИМІНАЛЬНЕ І АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО»

В. Г. С Т О В П Е Ц Ь
О. В. С Т О В П Е Ц Ь

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ**

Спеціальність 081 «Право»

О д е с а – 2018

Методичні вказівки та контрольні завдання підготовлені канд. філол. наук Стівцем Василем Григоровичем — доцентом кафедри «Кримінальне та адміністративне право» Одеського національного морського університету та докт. філос. наук Стівцем Олександром Васильовичем — доцентом тієї ж кафедри відповідно до програми навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для студентів підготовки бакалаврів за спеціальністю 081 «Право».

**Схвалено на засіданні кафедри КАП ННМГІ «16» квітня 2018 р. (протокол № 10)
та на Вченій раді ННМГІ ОНМУ «23» квітня 2018 р. (протокол №9)**

РЕЦЕНЗЕНТ:

Сіленко А.О. — доктор політичних наук, завідувач кафедри політології соціології та соціальних комунікацій Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова

До методичних вказівок та контрольних завдань додається компакт-диск, на якому користувачі комп'ютера знайдуть, крім електронної версії цих метод вказівок, презентацію курсу лекцій з дисципліни *в плакатах-схемах* та авторський *аудіокурс лекцій* до них; навчальний посібник *Конституційне право зарубіжних країн* / В.М. Іванов, А.І. Кіссе, В.Г. Стівпець, вид. 2-е, доповн., за заг. ред. В. Г. Стівпця. — Одеса.: Вид-во ОНМУ, 2018. — 355, а також навчально-методичні матеріали та завдання для рукописного виконання студентом реферату, позааудиторної контрольної роботи та складання залікових тестів відповідно до свого варіанту.

Стівпець В.Г., Стівпець В.Г. Конституційне право зарубіжних країн: методичні вказівки та контрольні завдання . — Одеса: Видавництво ОНМУ, 2018. — 33 с.

© Стівпець В.Г., Стівпець О.В., 2018

З М І С Т

Передмова	4
Розділ 1. Методичні вказівки.....	6
1.1. Зміст дисципліни.....	6
1.2. Література	19
Розділ 2. Контрольні завдання	24
2.1. Завдання А	24
2.2. Завдання Б	26
Розділ 3. Форми атестації та критерії оцінки знань.....	30
3.1. Денна форма навчання	30
3.2. Заочна форма навчання	30
Додаток А. Зразок оформлення титульного листа реферату	32
Додаток Б. Зразок оформлення титульного листа позааудиторної контрольної роботи.....	33

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна "Конституційне право зарубіжних країн" - важливий компонент юридичної освіти. Ця дисципліна розвиває загальну професійну культуру майбутнього правознавця, сприяє набуттю ним знань спеціального прикладного характеру, допомагає кращому з'ясуванню місця та ролі незалежної України, що стала на шлях демократичного розвитку, а також навчас його вірно зрозуміти та застосовувати відповідні конституційно-правові норми для розв'язання тих чи інших практичних проблем.

Предметом дисципліни конституційного права є, по-перше, відповідна галузь національної правової системи, по-друге, галузі конституційного права зарубіжних країн. Вивчаючи конкретний зміст галузей конституційного права, його конкретних інститутів і правових норм, ця наука прагне з'ясувати загальні тенденції та закономірності розвитку конституційного права в сучасному світі з метою запозичення та впровадження передового досвіду в державну практику своєї країни.

Метою викладання дисципліни "Конституційне право зарубіжних країн" є формування у майбутніх спеціалістів юридичного профілю уявлень про головні положення, понятійний апарат конституційного права зарубіжних країн як галузі правової системи, юридичної науки та навчальної дисципліни, про його джерела, систему й інститути, правовий стан особи, громадянство, політичний режим, форми правління та державного устрою, порядок формування, структуру та функціональну діяльність парламенту, уряду, судової влади, місцевих органів управління та самоврядування.

Досягнення мети здійснюється в процесі викладання навчальної дисципліни через вирішення наступних **завдань**:

- *ознайомлення* з предметом, джерелами, та суб'єктами конституційного права зарубіжних країн;
- *опанування* найважливіших категорій та положень науки конституційного права, основних принципів та форм організації та здійснення державної влади;
- *засвоєння* основних понять і положень конституційного права зарубіжних країн як галузі права;
- *вивчення* історії світового розвитку конституцій, порядок прийняття, внесення змін та доповнень до конституцій в зарубіжних країнах;
- *засвоєння* конституційно-правових основ суспільного ладу, територіального устрою держави, конституційно-правового статусу людини і громадянина тощо;
- *формування* навиків та умінь роботи із законодавством зарубіжних країн, оцінювати сучасні тенденції розвитку правових інститутів у різних державах;
- *виклад фактичного матеріалу* в обсязі, передбачуваному навчальною дисципліною;
- *виявлення аналогій і паралелей* між найбільш розвиненими правовими системами минулого і сучасними правовими системами;
- *викладення понятійного апарату*, необхідного для засвоєння студентами навчального матеріалу і розуміння ними юридичних текстів.

У результаті вивчення дисципліни студенти мають **знати**:

- теорію і практику конституційного компаративізму;
- порівняльні поняття конституційного права, його об'єкта та системи;
- порівняльні нормативні структури і джерела конституційного права зарубіжних держав;

- підстави і порядок конституційної відповідальності в зарубіжних державах;
- сучасну зарубіжну практику конституційної юрисдикції;

Крім того, студент має **мати уявлення**:

- про закріплення правового статусу особи в зарубіжних країнах;
- про основні особливості та види форми держави.

У результаті вивчення даної студент повинен **уміти**:

- аналізувати застосування норм та інститутів конституційного права України з урахуванням досвіду зарубіжних країн;
- орієнтуватися в існуючих шляхах реалізації норм конституційного права в умовах різних правничих і державних систем;
- орієнтуватися у вирішенні колізій конституційного типу у використанні можливостей конституційної юрисдикції для захисту основних прав людини та громадянина;
- ґрунтовно аналізувати окремі ланки конституційно-правового регулювання,
- використовувати правила функціонального порівняння в юридичній практиці.

Оскільки конституційне право має як загальноосвітній, так і спеціально-профільюючий характер, то навчальна програма цієї дисципліни складена з урахуванням тісного зв'язку державного права зарубіжних країн з теорією держави і права, конституційним правом України та іншими юридичними дисциплінами.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: навчальні заняття (лекції, практичні заняття), самостійна робота студента, консультації з викладачем, поточна атестація протягом вивчення одинадцяти тем, що містяться у двох змістовних модулях дисципліни та підсумкової атестації у формі складання студентами денної форми диференційованого заліку за накопичувальною системою, а для студентів-заочників – диференційованого заліку у формі тестування.

Під час вивчення дисципліни студент денної форми навчання повинен захистити реферат, виконати позааудиторну контрольну роботу, що складається з виконання двох видів контрольних завдань (А та Б) з переліків, наведених в розділі 2 цих методичних вказівок, а також скласти тести після вивчення відповідних тем кожного змістовного модуля.

Варіант позааудиторної контрольної роботи визначається відповідно до порядкового номера студента в списку його академічної групи (цифра «0» означає варіант № 10). Студент у контрольній роботі виконує тільки ті контрольні завдання, номери яких співпадають з останньою цифрою його варіанту. Зарахована контрольна робота для студента заочної форми навчання є допуском до складання екзамену у формі тестування.

Під час проведення тестування студенту пропонується відповісти на 40 тестових запитань, які комп'ютер визначає довільно з бази даних (всього їх 245) при тестуванні в електронному форматі, або їх визначає викладач за варіантами (якщо залік виконується на паперових носіях) з переліку тестових завдань, які містяться у збірнику, що видається кожному студенту разом із бланком тестів для письмового виконання тестових завдань.

Розділ 1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

1.1. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів, що містять одинадцять тем, наведених нижче. Кожна з них поєднує навчальний матеріал, для вивчення якого рекомендується опрацювати відповідну літературу (див. посилання нижче, де жирним шрифтом зазначені порядкові номери навчальних посібників із наведеного в кінці цього розділу бібліографічного списку та вказані конкретні сторінки в них, на яких міститься корисна інформація, що стане в нагоді при підготовці студентом до практичних і самостійних занять, написанні ним реферату, виконанні поза аудиторної контрольної роботи та складанні залікових тестів.

Змістовний модуль 1

Основні поняття конституційного права, сучасні конституції та правовий статус особи в зарубіжних країнах

ЛЕКЦІЯ 1

Конституційне право зарубіжних країн як наука і навчальна дисципліна. Система конституційного права та конституційно-правові відносини

- 1.1. Сутність та особливості конституційного права
- 1.2. Предмет, задачі, методи та історичні джерела.
- 1.3. Головні напрямки науки конституційного права.
- 1.4. Доктрини та концепції науки конституційного права.
- 1.5. Конституційне право як навчальна дисципліна.
- 1.6. Система конституційного права.
- 1.7. Конституційно-правові відносини.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Питання для обговорення:

1. Що є предметом конституційного права як науки? Назвіть головні задачі цієї науки.
2. Охарактеризуйте основні методи дослідження науки конституційного права.
3. Розкажіть про внесок у науку конституційного права зарубіжних та вітчизняних учених.

4. У чому специфіка формально-юридичного напрямку зарубіжного державознавства ?
5. Які характерні риси політико-соціального напрямку зарубіжного державознавства?
6. У чому полягає сутність поняття "соціальної солідарності"?
7. Що вивчає наука політологія? Чим вона відрізняється від юридичних наук?
8. Охарактеризуйте відомі Вам напрямки зарубіжного державознавства.
9. Що Ви знаєте про мізантропічні та расистські теорії в державознавстві?
10. Соціал-демократичний напрямок зарубіжного державознавства.
11. Які Ви знаєте доктрини та концепції науки конституційного права?
12. Що вивчає конституційне право зарубіжних країн як навчальна дисципліна?
Яке значення має ця навчальна дисципліна для професійної підготовки юристів?
13. У чому полягає сутність конституційного права як галузі національного права?
14. Що таке система конституційного права?
15. Які Ви знаєте принципи конституційного права?
16. Розкажіть про конституційно-правові інститути та їх різновиди.
17. Що таке конституційно-правові норми? Яку вони мають структуру?
18. За якими критеріями класифікують норми конституційного права в зарубіжних країнах? Наведіть приклади.
19. Які Ви знаєте основні види конституційно-правових відносин?
20. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин.
21. Що таке юридичні факти? На які групи вони поділяються?
22. Перечисліть основні групи юридичних джерел КПЗК.
23. Розкажіть про формалізовані та неформалізовані джерела КПЗК.
24. Що таке закон у формальному та матеріальному значенні?
25. Розкажіть про національні нормативно-правові акти як джерела конституційного права.
26. Поняття конституції та конституційного закону. Яка між ними різниця ?
27. У чому полягає специфіка органічних законів?
28. Звичайні закони як джерело конституційного права. Наведіть приклади.
29. Розкажіть про державно-правові договори, статuti автономій та внутрішньодержавні договори як джерела конституційного права.
30. Що таке делеговане законодавство та підзаконні нормативно-правові акти?
31. Яке значення мають регламенти (статuti) парламентів як джерело конституційного права ?
32. Яку роль відіграють у зарубіжних країнах судові прецеденти?
33. Розкажіть про правові звичаї як джерела конституційного права в зарубіжних країнах. Назвіть їх різновиди.
34. Що регламентують конституційні угоди?
35. Які Ви знаєте специфічні джерела конституційного права?
36. Нормативно-правові акти інтеграційних об'єднань.

Реферати:

1. Головні напрямки розвитку зарубіжного державознавства.
2. Внесок у науку конституційного права зарубіжних та вітчизняних учених.
3. Особливості сучасного конституційного права демократичних держав.
4. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин.

Література:

- [1. С. 9-16, 33-48; 2. С. 21-29; 3. С. 12-23; 4. С. 7-18; 5. С. 6-14; 6. С. 13-26;
7. С. 1-12; 8. С. 6-11; 9. С. 13-19; 10 С.1-14]

ЛЕКЦІЯ 2

Сучасні зарубіжні конституції. Конституційна юстиція

- 2.1. Національні нормативно-правові акти.
- 2.2. Судові прецеденти.
- 2.3. Правові звичаї.
- 2.4. Релігійне та природне право.
- 2.5. Нормативно-правові акти інтеграційних об'єднань держав та міжнародні договори.
- 2.6. Загальні принципи права та юридичні доктрини.
- 2.7. Поняття, сутність і визначення конституції.
- 2.8. Порядок прийняття, зміни та скасування конституцій.
- 2.9. Структура та форма викладу зарубіжних конституцій.
- 2.10. Особливості сучасних конституцій демократичних держав.
- 2.11. Конституційний контроль /нагляд у зарубіжних країнах.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення конституції. У чому полягає сутність конституції?
2. Що таке вища юридична чинність конституції?
3. Співвідношення матеріального та формального аспектів розуміння конституції.
4. Охарактеризуйте поняття конституції фактичної та юридичної.
5. У чому полягає відмінність і схожість конституції писаної та неписаної?
6. Які існують способи прийняття конституції? Аргументуйте Ваше відношення до референдуму як способу прийняття конституції.
7. Розкажіть про порядок зміни тексту конституції. Назвіть існуючі варіанти внесення поправок і доповнень до неї.
8. Які плюси та мінуси жорсткості конституції? Наведіть приклади.
9. Які Ви знаєте альтернативні процедури зміни конституцій?
10. Розкажіть про способи скасування конституції.
11. Типова структура зарубіжних конституцій. Що таке преамбула?
12. Мова та стиль викладу текстів зарубіжних конституцій. Наведіть приклади.
13. Назвіть причини появи нових моделей конституцій?
14. Поняття конституційного контролю. Де з'явилася ідея конституційного нагляду і як вона була реалізована на практиці?
15. Суб'єкти та об'єкти конституційного контролю.
16. Органи конституційного нагляду. Порядок їхнього формування.
17. Види та форми конституційного контролю в зарубіжних країнах.
18. З якою метою здійснюється попередний конституційний контроль?
19. Що забезпечує подальший конституційний контроль?
20. Наслідки визнання закону неконституційним. Що таке "нуліфікація"?

Реферати:

1. Міжнародний договір як джерело національного конституційного права.
2. Загальні принципи права та доктрини як джерела конституційного права.
3. Особливості сучасних конституцій демократичних держав.
4. Відображення в сучасних конституціях основних прав і свобод людини.

Література:

- [1. С. 18-29, 49-71; 2. С. 18-20, 30-46; 3. С. 24-37; 4. С. 21-32; 5. С. 17-25;
6. С. 28-37; 7. С.14-26; 8. С. 19-34; 10. С. 18-36]

ЛЕКЦІЯ 3

Конституційно-правовий статус особи

- 3.1. Правовий статус особи та стан громадянства
- 3.2. Структура конституційно-правового статусу громадянина
- 3.3. Особисті права та свободи.
- 3.4. Політичні права та свободи.
- 3.5. Соціально-економічні права та свободи.
- 3.6. Обов'язки громадян зарубіжних країн.
- 3.7. Гарантії демократичних прав і свобод.
- 3.8. Обмеження прав та свобод.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Питання для обговорення:

1. Що таке правовий статус особи та стан громадянства?
2. Структура конституційно-правового статусу громадянина.
3. Що означає поняття «єдине громадянство» ?
4. Чим громадянство відрізняється від підданства?
5. Що таке апатриди та біпатриди ?
6. Позитивний і негативний способи формування прав і свобод.
7. Принцип рівності прав, свобод і обов'язків громадян.
8. Особисті права та свободи. Індивідуальні та колективні права.
9. Політичні права та свободи.
10. Соціально-економічні права та свободи.
11. Що таке преференції при в'їзді в країну?
12. Обов'язки громадян зарубіжних країн.
13. Гарантії демократичних прав і свобод.
14. Що таке універсальний та регіональний міжнародний захист

Реферати:

1. Способи набуття та втрати громадянства у демократичних державах.
2. Статус іноземців в зарубіжних країнах.

Література:

- [1. С. 88-98; 2. С. 91-99; 3. С. 62-69; 4. С. 66-69; 5. С. 54-65; 6. С. 66-73;
7. С.61-66; 8. С. 74-79; 9. С. 64-78; 10. С.81-87]

ЛЕКЦІЯ 4

Форми правління та державно-територіального устрою в зарубіжних країнах

- 4.1. Поняття і сутність форми правління.
- 4.2. Монархія та її різновиди.
- 4.3. Республіка та її різновиди.
- 4.4. Поняття та сутність форми державного устрою.
- 4.5. Унітарна форма державного устрою.
- 4.6. Федеративна форма державного устрою
- 4.7. Автономія.
- 4.8. Конфедерація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Питання для обговорення

1. Що таке форма правління?
2. Як впливають зміни в політичному режимі на форму правління?
3. Головні ознаки монархії. Види монархії.
4. Чим відрізняється дуалістична монархія від монархії парламентарної?
5. Що таке «сплячі повноваження» монарха?
6. Види республіки. Статус президента в президентській республіці.
7. Що таке монархія та суперпрезидентська республіка?
8. Що таке теократична республіка?
9. Що таке «маргінальні» форми республіки?
10. Ознаки радянської форми правління.
11. Що таке форма державного устрою ?
12. Чим відрізняється унітарна держава від федеративної держави?
13. Головні ознаки централізованої унітарної держави?
14. Яка різниця між децентралізованою та децентралізованою унітарними державами?
15. Основні ознаки автономії. У яких країнах вона існує?
16. Що таке політична автономія?

17. Яка різниця між асоційованими держави та залежними територіями?
18. Що таке право сепаратизму?
19. Як розмежовуються компетенції між союзом та суб'єктами федерації?
20. Що таке конфедерація?
21. Які конфедераційні об'єднання Ви знаєте?
22. Чим відрізняється унія від конфедерації?
23. Назвіть конфедеративні елементи, властиві таким міждержавним інтеграційним об'єднанням, як Європейський Союз, Британська Співдружність та інші?

Реферати:

1. Специфічні різновиди форм правління в зарубіжних країнах.
2. Парламентарна та змішана республіки.
3. Адміністративна автономія.
4. Ознаки та способи утворення федеративної держави.

Література:

[1. С. 72-111; 2. С. 91-111; 3. С. 22-58, 70-76; 4. С. 56-62, 74-82; 5. С. 46-74; 6. С. 54-63, 78-85; 7. С.51-56; 8. С. 68-89; 9. С. 54-93; 10 С.54-71, 95-102]

ЛЕКЦІЯ 5

Політичний режим та у зарубіжних країнах

- 5.1. Поняття та визначення політичного та державного режиму.
- 5.2. Демократичний державний режим.
- 5.3. Різновиди недемократичного режиму.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Питання для обговорення

1. Що таке політичний режим і державний режим?
2. У чому полягає принцип народного суверенітету?
3. Демократичний режим та його різновиди.
4. Що Ви знаєте про доктрину політичної свободи ?
5. Авторитарний державний режим та його різновиди.
6. Які ознаки має тоталітарний режим ?
7. Чим відрізняється режим ліберальної демократії від режиму соціальної демократії?
8. Що Ви знаєте про фашистські та диктаторські режими?
9. У яких країнах було встановлено режим диктаторської тиранії?
10. Розкажіть про монархічні та клерикальні режими.

Реферати:

1. Авторитарний державний режим.
2. Принцип народного суверенітету.

Література:

- [1. С. 115-126; 2. С. 72-76; 3. С. 82-84; 4. С. 86-94; 5. С. 76-83; 6. С. 87-91;
7. С.89-95; 8. С. 91-95; 9. С. 108-118; 10. С. 104-109]

Змістовний модуль 2

Конституційний лад, правові засади діяльності інститутів держави та самоврядування в зарубіжних країнах

ЛЕКЦІЯ 6

Конституційний лад суспільства в зарубіжних країнах

- 6.1. Поняття та сутність конституційного ладу суспільства
- 6.2. Держава в політичній системі суспільства
- 6.3. Політичні партії
- 6.4. Партійні системи

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Питання для обговорення

1. Що таке конституційний лад суспільства? Яку вона має структуру?
2. Основні державно-правові поняття: державний механізм, державний апарат, державний орган, державна установа.
3. Принципи організації і діяльності держави.
4. Що таке правова держава? Наведіть приклади.
5. Чим забезпечується соціальний характер держави?
6. Назвіть головні функції держави.
7. У чому полягає конституційно-правова сутність політичної партії?
8. Класифікації політичних партій.
9. Програма та організаційна побудова політичної партії.
10. Які існують процедури вступу до партій?
11. Що така організаційно сильні політичні партії та організаційно слабкі політичні партії?
12. Основні групи функцій політичних партій.
13. Поняття опозиційних партій і їхнє місце в політичній системі розвинутих країн.
14. Поняття клерикальних і конфесіональних партій.
15. Де і чому існують держави з однопартійною системою?

Реферати:

1. Правова держава.
2. Організаційна побудова політичної партії.

Література:

[1. С. 127-148; 2. С. 77-90; 3. С. 86-95, 4. С. 97-99; 5. С. 85-95; 6. С. 92-99; 7.

ЛЕКЦІЯ 7

Виборче право та виборчі системи в зарубіжних країнах

- 7.1. Основні поняття, сутність та види виборів.
- 7.2. Принципи та цензи виборчого права.
- 7.3. Організація та порядок проведення виборів.
- 7.4. Визначення результатів голосування.
- 7.5. Референдум.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

Питання для обговорення

1. Поняття виборчого права в різних значеннях.
2. Що таке виборча система?
3. Види джерел виборчого права.
4. Поняття і види виборів.
5. Що таке «проміжні вибори» і «праймериз»?
6. Абсентеїзм і його причини.
7. Основні принципи демократичних виборів.
8. Що таке «вибори поштою»?
9. Поняття виборчих цензів, їхні види.
10. Офіційна і неофіційна сторона виборів.
11. Стадії виборчого процесу.
12. Виборчі округи і їхні види.
13. Виборчі органи і їхня організація.
14. Порядок реєстрації виборців у різних країнах.
15. Порядок висування кандидатів у депутати. Виборча застава.
16. Способи фінансування виборів.
17. Для чого використовуються виборчі машини?
18. Що таке виборче шахрайство?
19. Поняття мажоритарної виборчої системи та її види.
20. У чому полягає специфіка пропорційної системи?
21. Розкажіть про систему голосування за преференціями.
22. Що таке «виборчий метр» (квота)?
23. Як розподіляються мандати всередині партійних списків?
24. Що таке «панашаж» ?

25. Поняття змішаної виборчої системи. Де вона застосовується?
26. Поняття референдуму і плебісциту.
27. Види референдумів. Плюси та мінуси референдумів.

Реферати:

1. Виборчі системи в зарубіжних країнах.
2. Способи фінансування виборів в зарубіжних країнах.

Література:

- [1. С. 127-148; 2. С. 77-90; 3. С. 86-95; 4. С. 97-99; 5. С. 85-95; 6. С. 92-99;
7. С.98-112; 8. С. 99-104; 9. С. 126-135; 10. С.112-118]

ЛЕКЦІЯ 8

Інститут глави держави в зарубіжних країнах

- 8.1. Загальна характеристика інституту глави держави.
- 8.2. Монарх: особливості статусу.
- 8.3. Президент: порядок обрання та правовий статус.
- 8.4. Повноваження глави держави.
- 8.5. Допоміжні органи та установи при главі держави.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте статус глави держави.
2. Назвіть головні функції та повноваження глави держави.
3. Які взаємини глави держави із законодавчою та виконавчою гілками влади?
4. Як іменується в різних країнах глава держави?
5. Які юридичні форми інституту глави держави Ви знаєте?
6. Характерні риси й особливості статусу монарха.
7. Назвіть відомі Вам системи успадкування престолу.
8. Що таке регентство? Наведіть приклади.
9. Виключні права, атрибути та привілеї монарха?
10. Порядок обрання президента. Різновиди виборчої процедури.
11. Чим відрізняється місце та роль президента в президентській і в парламентській республіці ?
12. Варіанти обрання президента парламентом.
13. Які існують цензи стосовно кандидата в президенти?
14. Охарактеризуйте всі відомі Вам різновиди президентського вето.
15. Зовнішньополітичні повноваження президента.
16. Що Ви знаєте про інститут контрасигнування?
17. Імпічмент, причини і процедура.

Реферати:

1. Основні повноваження глави держави.
2. Допоміжні органи та установи при главі держави .

Література:

[1. С. 166-180; 2. С. 135-160; 3. С. 104-112; 4. С. 111-123; 5. С. 108-122; 6. С. 107-124; 7. С.123-132; 8. С. 118-129; 9. С. 148-159; 10 С.112-118]

ЛЕКЦІЯ 9

Парламент та уряд в зарубіжних країнах

- 9.1. Поняття та соціальні функції парламенту.
- 9.2. Компетенція парламенту.
- 9.3. Парламентський контроль за діяльністю уряду.
- 9.4. Структура парламенту.
- 9.5. Допоміжний апарат парламенту.
- 9.6. Органи, установи та посадові особи при парламентах.
- 9.7. Порядок роботи парламенту. Законодавча процедура.
- 9.8. Правовий статус депутата.
- 9.9. Уряд: поняття та види, структура.
- 9.10. Глава уряду.
- 9.11. Порядок формування уряду.
- 9.12. Повноваження та порядок формування уряду.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9

Питання для обговорення

1. Що таке парламент і коли він з'явився?
2. Основні функції парламенту.
3. Типи парламентів і види їх компетенції?
4. Формування верхніх палат парламентів.
7. Структура палат. Хто такий спікер?
8. Поняття парламентських комісій (комітетів) і їхні основні функції.
9. Партійні фракції і їхня роль у роботі парламентів.
10. Основні повноваження парламентів.
12. Форми парламентського контролю за діяльністю уряду.
13. Що таке «інтерпеляція»?
14. Що таке «вотум недовіри» і «конструктивний вотум недовіри»?
15. Що таке «сесія»? Хто її скликає?
16. Стадії законодавчої процедури. Що таке промуніфікація?

17. Що таке «парламентські читання»? Скільки їх буває?
18. Уряд: поняття та види.
19. Як називаються уряди та їхні керівники в різних країнах?
20. Чим відрізняється континентальна система уряду від англосаксонської?
21. Що уявляє собою допоміжний апарат центральної виконавчої влади?
22. Статус глави уряду та функції його апарату.
23. Порядок формування та діяльності уряду.
24. Розкажіть про повноваження глави уряду.
25. Що означає політична та судова відповідальність уряду?
26. Від чого залежить процедура роботи уряду?
27. Які функції виконують комітети кабінету уряду. Наведіть приклади.

Реферати:

1. Партійні фракції і їхня роль у роботі парламентів.
2. Правовий статус депутата.
3. Континентальна та англосаксонська система уряду.
4. Політична та судова відповідальність уряду.

Література:

[1. С. 181-210; 2. С. 161-209; 3. С. 118-142; 4. С. 134-159; 5. С. 128-156; 6. С. 132-164; 7. С. 142-168; 8. С. 137-149; 9. С. 163-189; 10. С.132-168]

ЛЕКЦІЯ 10

Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах

- 10.1. Адміністративно-територіальний поділ держави.
- 10.2. Поняття місцевого управління та самоврядування.
- 10.3. Види систем місцевого управління та самоврядування.
- 10.4. Структура та форми діяльності органів місцевого самоврядування.
- 10.5. Основні функції органів місцевого самоврядування.
- 10.6. Контроль центральної влади над органами місцевого управління та самоврядування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10

Питання для обговорення

1. Що таке адміністративно-територіальний поділ країни?
2. Чим відрізняється місцеве управління від місцевого самоврядування ?

3. Що є основним правовим документом органу місцевого самоврядування? З яких розділів він складається?
4. На яких принципах здійснюється місцеве самоврядування?
5. Взаємини центрального уряду (або уряду члена федерації) з місцевими органами.
6. Види систем місцевого управління та самоврядування.
7. Організація місцевого самоврядування в США, Великобританії, Франції, ФРН, Італії, Японії та країнах, що розвиваються.
8. Форми діяльності органів місцевого самоврядування.
9. Представницькі органи місцевого самоврядування.
10. Як формуються виконавчі органи місцевої адміністрації?
11. Джерела доходів (формування бюджету) місцевих органів.
12. Основні функції органів місцевого самоврядування.
13. Хто і як контролює місцеві органи самоврядування?
14. У чому полягає "адміністративна" опіка" центральної влади над органами місцевого самоврядування.

Реферати:

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування.
2. Види систем місцевого управління та самоврядування.

Література:

[1. С. 211-222; 2. С. 210-232; 3. С. 156-162; 4. С. 163-175; 5. С. 167-171; 6. С. 179-185; 7. С. 178-183; 8. С. 164-172; 9. С. 206-236; 10. С.178-185]

ЛЕКЦІЯ 11

Судова влада в зарубіжних країнах

- 11.1. Судова влада в системі поділу влади.
- 11.2. Конституційні основи судової організації.
- 11.3. Конституційні принципи правосуддя.
- 11.4. Конституційний статус суддів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11

Питання для обговорення

1. Яке місце займає судова влада в системі поділу влади?
2. Задачі, функції та юрисдикція судів.
3. Універсальні та спеціалізовані суди.
4. Мета та задачі загальних судів, їхні види.
5. Хто такі присяжні засідателі, шеффени й ассизи?
6. Чим відрізняються континентальна модель правосуддя від англосаксонської моделі?
7. Судові вертикалі. Форми оскарження судових рішень.

8. Адміністративна юстиція. Види адміністративних судів.
9. Що Ви знаєте про недержавні суди? Наведіть приклади.

Реферати:

1. Конституційні принципи правосуддя.
2. Конституційний статус суддів.

Література:

[1. С. 225-239; 2. С. 233-240; 3. С. 174-183; 4. С. 182-189; 5. С. 178-196;
6. С. 205-243; 7. С. 195-244; 8. С. 187-199; 9. С. 243-268; 10. С. 194-239]

1.2. ЛІТЕРАТУРА

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іванов В.М., Кіссе А.І., Стовпець В. Г.. Конституційне право зарубіжних країн. - Одеса: ОНМУ. 1011. – 362 с.
2. Іванов В.М. Конституционное право зарубежных стран. Курс лекций. Второе издание.- Одеса: ОНМУ, 2010. – 370 с.
3. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Учебн. в 4-х томах. Ответ, ред. Б.А. Страшун. – М.: Изд. БЕК, 1995. - 439с.
4. Конституционное право зарубежных стран. Учебник для вузов / Под общ. ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо и Л.М. Энтина. - М.: Норма - Инфра-М, 1999. – 827 с.
5. Конституц–ионное (государственное) право: Справочник. – М.: Юрист, 1995. – 428 с.
6. Іванов В. М. Конституционное право. Учебно-дидактическое пособие. Издание 2. — Одеса - Кишинев: УЛИМ, 2007. - 224 с.
7. Мишин А.А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. – 7-е изд., перераб. и дополн. – М.: Белые альвы, 2000. – 248 с.
8. Чиркин В.Е. Конституционное право зарубежных стран. Учебник. - М.: Юрист, 2009. – 253 с.
9. Чудаков М.Ф. Конституционное государственное право зарубежных странах. - Минск: Харвест, 1998. – 412 с.
10. Шаповал В.М. Конституційні системи зарубіжних країн. – К.: Вища школа. 1992. –420 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Баглай МВ., Гуреева Н.П., Даниленко В.Н., Карлов Ю.Н., Кашкин С.Ю. Конституционное право зарубежных стран: Учеб. Для вузов / Моск. Гос. Ин-т международных отношений (ун-т) МИД РФ, - М.: Норма, 1999.- 832 с.
2. Волошук О.Т. Інституту Президента у Франції, Росії та Україні: конституційні норми і політична практика. Монографія. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 260 с.
3. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. - Чернівці: Рута, 2001. - 431 с.
4. Дукашева Е.А. Права человека: Учебник для вузов /Отв. ред. чл.- корр. РН, д. ю. н. Е.А. Лукашева. - М.: Издательство НОРМА (Издательская групп НОРМА-ИНФРА- М), 2002,-573 с.
5. Егинбарян Р.В., Татевосян Э.В. Конституционное право: Учебник. — М.: Юрист, 2000. — 492 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник /За ред. В.О.Ріяки.-2-е вид.допов.- К., 2004,- 544 с.
7. Конституционное право зарубежных стран (в схемах): Учеб пособие /В.И .Плотницкий. - М: Новое знание, 2003. - 252 с.

8. Конституционное право Соединенных Штатов Америки: основные институты. Пособие для студентов - Минск., 1999.
9. Лукашин Є.В. Порівняльне конституційне право: Навч. посіб. для студ. Вузів /Рівненський ін-т слов'язнознавства Київського слов'янського ун-ту. Кафедра міжнародної інформації. - Рівне, 1998.-203 с.
10. Михалева Н.А. Конституционное право зарубежных стран СНГ: Учеб. пособие,- М.: Юрист, 1999.-352 с.
11. Мишин А.А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учебное пособие. - К.: Юстиции форм, 2009. - 332 с.
12. Права людини і громадянина в Україні : Навч. Посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник.- К2004.-336 с.
13. Ріяка В.О. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник/ В.О. Ріяка (керівник авт. кол.), В.С. Семенов, МВ. Цвік та ін; За заг. ред. В.О. Ріяки,- К.: Юрінком Інтер. 2002.-512 с.
14. Ріяка В.О., Свечкар'юв О.І., Шувалова В А. та ін. Державне право зарубіжних країн. Загальна частина: Навч. посіб. — Х.: Вид-во Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 1996. — 186 с.
15. Сравнительное конституционное право. / Под ред. Кошер, доктор юрид. наук, проф., Чиркина В.Е., доктор юрид. наук, проф., Юдина Ю.А., доктор юрид. наук. - М.: Манускрипт, 1996. — 730 с.
16. Хартли Т.К. Основы права Европейского сообщества. Введение в конституционное и административное право Европейского сообщества / Под ред. В.Г. Бенда,- М.: ЮНИТИ, 1998.- 647 с.
17. Чиркин В.Е. Конституционное право зарубежных стран: Учебник. -3-е изд., ерераб. и доп.— М.: Юрист, 2002,- 622 с.
18. Авдеевкова МП., Дмитриев Ю.А. Конституционное право Российской Федерации. Курс лекций.- М., 2004.
19. Андраш Шайо. Конституционализм и конституционный контроль в посткоммунистической Европе // Конституционное право: восточноевропейское обозрение, — 1999,- №3(28).— С. 77-80.
20. Березюк О. Однопалатний парламент: недолік чи перевага? / / Право України. — 1997. — № 3.
21. Чиркин В.Е. Об объекте конституционного регулирования //Государство и право,-2005,-№ 4., С 5-8.
22. Витрук Н. Правовые позиции Конституционного Суда Российской Федерации: понятие, природа, юридическая сила . и значение // Конституционное право: восточноевропейское обозрение. - 1999.- №3 (28).,— С.95-102.
23. Власенко О. Право на свободу мирних зборів у міжнародних документах так імплементація в національне законодавство //Підприємництво, господарство і право,- 2010. - № 10., С.43-46.
24. Григонис Э.П., Григонис В.П. Конституционное право зарубежных стран: Курс лекций. — СПб.: Питер, 2002. — 416 с.
25. Губрієню О. Сучасні монархії у світі: загальний огляд. //Підприємництво,

господарство і право.-2008.-№ 5., С.33-37.

26. Иванов В.М. Государственное устройство США. – Кишинев: Лумина, 1993.
28. Иванов В.М. Власть, демократия и социальные контрасты. – Кишинев: УЛИМ, 1997.
29. Иванов В.М. К методологии познания конституционного права зарубежных стран. – Одесса-Кишинев: УЛИМ, 2006.
30. Иванов В.М. Конгресс США: структура и полномочия //Философия и право. – 1993. – № 2.
31. Иванов В.М., Однан Омар. Международно-правовые вопросы гражданства. – Кишинев: Трибуна, 1990.
32. Иванов В.М. Основы конституционного права зарубежных стран. Учебн. пособие. – 2-е изд., дополн. – Кишинев: Litera, 2001.
33. Иванов В. М., Стовец В. Г., Антикорупційне законодавство в країнах розвинутої демократії: порівняльно-правовий аналіз //Економічні злочини: попередження і боротьба з ними: Зб. наук. праць. - Т. 25. - Київ: Нац. акад. внутр. Справ України, 2001. – С. 729-731.
34. Котенков АА. Президент — Парламент: становление взаимоотношений в законодательном процессе // Государство и право. — 1998.— № 9, 10.
35. Кретов Б.И. Парламентаризм в России: история и современность: Учеб. пособие. — М.: МИИТ, 2001. — 96 с.
36. Павловська Н. Механізм процедури імпічменту (теоретичний та практичний досвід) //Право України,- 2010.- №3., С 115-120.
37. Перерва Ю. Еволюція законодавчого процесу: зарубіжний досвід //Підприємництво, господарство і право. - 2009.- №11., С.18-23.
38. Правовые системы стран мира: Энциклопедический справочник /Отв. ред. до кт. юрид. наук, проф. А.Я. Сухарев. — 3-е изд., перераб, и доп.- М: Издательство НОРМА 2003.-976 с.
38. Сліденко І.Д. Тлумачення конституції в країнах СНД і Балтії: Досвід порівняльного аналізу // Держава і право. — 2000. — № 8.
39. Словська І.Є. Англо-американська модель конституціоналізму: теоретико-правовий аналіз // Держава і право. — 2001. — № 10.
40. Стовец В.Г. Сравнительно-историческая характеристика современных правовых систем Украины, России и Беларуси //Економіко-правові аспекти розвитку транспортних систем: Зб. наук. праць. Вип.. 2. / Одеськ. нац. морськ. ун-т.— Одеса: Лат стар, 2002. — С. 116-125.
41. Стовец В. Г. Проблема співвідношення джерел міжнародного та національного права //Економіко-правові аспекти розвитку транспортних систем: Зб. наук. праць. Вип.. 3. /Одеськ. нац. морськ. ун-т. - Одеса, 2002. — С. 123-131.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Австрийская Республика. Конституция и законодательные акты /Под ред. И.П. Ильинского. – М.: Прогресс, 1985.
2. Испания. Конституция и законодательные акты /Под ред. Н.Н. Разумовича. – М.: Прогресс, 1982.
3. Италия. Конституция и законодательные акты /Под ред. В.А. Туманова. – М.: Прогресс, 1988.
4. Китайская Народная Республика. Конституция и законодательные акты /Под ред. Л.М. Гудошникова. – М.: Прогресс, 1984.
5. Конституции буржуазных государств Европы / Под ред. Г.С. Гурвича. – 2-е изд. – М.: Бек, 1997.
6. Конституции государств Европейского Союза /Под общ. ред. Л. А. Окунькова . – М.: Издат. группа НОРМА – ИНФРА-М, 1997.
7. Конституции зарубежных государств. Американский континент. – Ереван: Мхитар Гош, 1998.
8. Конституции зарубежных государств. Сборник /Сост. В. В. Маклаков. – М.: Изд-во БЕК, 1996.
9. Конституции зарубежных государств. США, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Япония, Канада. – 2-е изд. – М.: Бек, 1997.
10. Конституции мира: Сборник конституций государств мира. Т. 1– 6 / Отв. ред. А. Х. Саидов, У. Таджиханов. – Ташкент: Академия МВД Республики Узбекистан, 1998.
11. Конституції нових держав Європи та Азії/ За ред. В.М. Шаповала. – К.: Вища школа, 1996.
12. Мексиканские Соединенные Штаты. Конституция и законодательные акты /Под ред. О.А. Жидкова. — М.: Прогресс, 1986.
13. Новые конституции стран Восточной Европы и Азии: Сборник конституций. – М.: Юрид. колледж МГУ, 1996.
14. Новые конституции стран Содружества Независимых Государств и Балтии: Сборник документов. – М.: Манускрипт, 1994.
15. Португалия. Конституция и законодательные акты /Под ред. И.П. Ильинского. — М.: Прогресс, 1979.
16. Соединенные Штаты Америки. Конституция и законодательные акты /Под ред. О.А. Жидкова. – М.: Прогресс-Универс, 1993.
17. Федеративная Республика Германия. Конституция и законодательные акты /Под ред. Ю.П. Урьяса. — М.: Прогресс, 1991.
18. Швеция. Конституция и законодательные акты /Под ред. М.А. Могуновой. – М.: Прогресс, 2015.

ДОВІДКОВІ ВИДАННЯ

1. Все страны мира. Энциклопедический справочник / Составители И.О. Родин, Т.М. Пименова. – М.: Вече, 2001.
2. Правовые системы мира. Энциклопедический справочник /Отв.ред. А.Я.

- Сухарев. – 2-е изд., измен. и дополн. – М.: НОРМА, 2001. Решетников Ф.М.
3. Современная социал-демократия: Словарь-справочник . – М.: Политиздат, 1990.
 4. Юридическая энциклопедия. – 5-е изд., перераб. и дополн. /Под ред. М.Ю. Тихомирова. – М.: Юринформцентр, 2001.
 5. Словник іншомовних слів /Уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000.

ІНТЕРНЕТ- РЕСУРСИ

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс] - Режим доступу [www.
http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
2. Європейський Парламент (European Parliament) [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.europarl.europa.eu/offices/en/default.htm>
3. Європейський Союз: актуальні проблеми та політика (Key Topics and EU politics) [Електронний ресурс] - Режим доступу [www.europarl.eu.int/topics/e
n/default.htm](http://www.europarl.eu.int/topics/en/default.htm)
4. Міжпарламентський Союз: база даних парламентської літератури (IPU — ParLit database) [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>
5. Офіційний сайт Державної Думи Російської Федерації [Електронний ресурс] - Режим ДОСТУПУ :<http://www.duma.gov.ru/>
6. Офіційний сайт Палати Представників Республіки Білорусь [Електронний ресурс] - Режим ДОСТУПУ: <http://www.louse.gov.by/>
7. Офіційний сайт Британського Парламенту [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.parliament.uk/>
8. Офіційний сайт Сенату США [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.senate.gov/>

Електронні ресурси локального доступу

1. Конституційне право зарубіжних країн [Електронний ресурс]: підручник для студентів вузів /Іванов В.М, Стовпець В.Г., Сухолітко Л.А/ – Одеса: ОНМУ, 2002. – 362с. – 1 електр. опт. диск (CD-ROM).
2. Конституційне право зарубіжних країн [Електронний ресурс]: навчальний посібник /Іванов В.М, Кіссе А.І, Стовпець В.Г./ – Одеса: ОНМУ, 2011. – 355 с. – 1 електр. опт. диск (CD-ROM).
3. Конституционное право зарубежных стран [Електронний ресурс]: конспект лекцій / Стовпець В.Г. – Одесса: ОНМУ, 2015. – 155 с. – 1 електр. опт. диск (CD-ROM).
4. Конституційне право зарубіжних країн [Електронний ресурс]: методичні вказівки та контрольні завдання / Стовпець В.Г., Стовпець О.В. – Одеса: ОНМУ, 2018. – 33 с. – 1 електр. опт. диск (CD-ROM).
5. Конституційне право зарубіжних країн [Електронний ресурс]: тести / Стовпець В.Г., Стовпець О.В. – Одеса: ОНМУ, 2018. – 45 с. – 1 електр. опт. диск (CD-ROM).

Розділ 2. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Контрольні завдання виконуються студентом у формі самостійної *позааудиторної контрольної роботи (ПКР)*, яка складається з виконання двох видів контрольних завдань з переліків (див. нижче п. 2.1, п.2.2), а також реферату, що виконується лише студентами очної форми навчання (зразок оформлення титульного листів реферату та ПКР див. нижче у *Додатку А та Додатку Б*).

Варіант позааудиторної контрольної роботи визначається відповідно до останньої цифри порядкового номера студента за списком його академічної групи (цифра «0» означає варіант № 10), а тему реферату студенту визначає викладач.

Студент в ПКР виконує тільки ті практичні завдання, остання цифра номеру яких у наведених нижче двох переліків завдань співпадає з номером його варіанту (тобто кожне десяте завдання в переліку 2.1. Завдання А та в переліку 2.2. Завдання Б, наприклад для варіанту №5: 5, 15, 25, ... 95).

Зарахована контрольна робота є допуском студента до тестування.

2.1. ЗАВДАННЯ А

Дати стислу відповідь на контрольні запитання стосовно наведених нижче зарубіжних країн:

- *Офіційна назва держави та столиця* – ...
- *Основний законодавчий акт* (конституція) – ...
- *Державно-територіальний устрій* – ...
- *Форма правління* – ...
- *Політичний режим* – ...
- *Законодавча влада* – ...
- *Глава держави і виконавчої влади* – ...
- *Виконавча влада* – ...
- *Правова система* (характеристика) – ...

1. Австрія	9. Бельгія
2. Австралія	10. Білорусь
3. Азербайджан	11. Болгарія
4. Албанія	12. Болівія
5. Алжир	13. Бразилія
6. Аргентина	14. Великобританія
7. Афганістан	15. Венесуела
8. Бангладеш	16. Вірменія

17. В'єтнам
18. Греція
19. Грузія
20. Данія
21. Еквадор
22. Естонія
23. Ефіопія
24. Єгипет
25. Ємен
26. Ізраїль
27. Індія
28. Індонезія
29. Іран
30. Ірландія
31. Ісландія
32. Іспанія
33. Італія
34. Йорданія
35. Казахстан
36. Канада
37. Кіпр
38. Китай
39. Колумбія
40. Конго
41. КНДР
42. Корея
43. Коста-Ріка
44. Куба
45. Киргизстан
46. Латвія
47. Ліван
48. Лівія
49. Литва
50. Люксембург
51. Македонія
52. Малайзія
53. Мальта
54. Марокко
55. Мексика
56. Молдова
57. Монголія
58. М'янма (Бірма)

59. Нігерія
60. Нідерланди
61. Німеччина
62. Нова Зеландія
63. Норвегія
64. Пакистан
65. Панама
66. Парагвай
67. Перу
68. Польща
69. Португалія
70. Росія
71. Румунія
72. Саудівська Аравія
73. Сенегал
74. Сінгапур
75. Сирія
76. Словаччина
77. Словенія
78. США
79. Судан
80. Таджикистан
81. Таїланд
82. Тайвань
83. Танзанія
84. Туніс
85. Туреччина
86. Туркменістан
87. Угорщина
88. Узбекистан
89. Уругвай
90. Філіппіни
91. Фінляндія
92. Франція
93. Хорватія
94. Чехія
95. Чилі
96. Швейцарія
97. Швеція
98. Шрі-Ланка
99. ЮАР
100. Японія

2.2. ЗАВДАННЯ Б

Дати визначення (тлумачення) наведених нижче конституційно-правових термінів та понять:

1. Абсентеїзм	41. Квота
2. Абсолютизм	42. Кіяс
3. Автократія	43. Клаузула
4. Автономія	44. Коаліція
5. Авторитаризм	45. Компетенція
6. Адат	46. Конгрес (мен)
7. Алькальд	47. Конституція
8. Альтинг	48. Конфедерація
9. Ампаро	49. Кооптація
10. Апартеїд	50. Кортеси
11. Апатриди	51. Курултай
12. Аристократія	52. Легалізація
13. Бікамералізм	53. Легітимізація
14. Білль (про права)	54. Лейбористи
15. Біпатриди	55. Лобі
16. Бундесрат	56. Магістрат
17. Бундестаг	57. Мандамус
18. Вето	58. Мер (мерія)
19. Вотум	59. Монарх (ія)
20. Декрет	60. Муніципалітет
21. Демократія	61. Мусульманське право
22. Денатуралізація	62. Натуралізація
23. Денонсація	63. Нуліфікація
24. Деспотія	64. Олігархія
25. Дотація	65. Омбудсман
26. Експатріація	66. Парафування договору
27. Екстрадиція	67. Парламент (аризм)
28. Електорат	68. Партія
29. Іджма	69. Петиція
30. Імперативний мандат	70. Плебісцит
31. Імпічмент	71. Президент
32. Імунітет депутатський	72. Префект
33. Інавгурація	73. Ратифікація
34. Інтерпеляція	74. Ратуша
35. Істеблішмент	75. Регент (ство)
36. Каді	76. Регламент
37. Кантон	77. Рейхсрат
38. Канцлер	78. Репатріація
39. Квестор	79. Реституція
40. Кворум	80. Референдум

- 81. Роялізм
- 82. Сейм
- 83. Сенат
- 84. Спікер
- 85. Суверен (ітет)
- 86. Теократія
- 87. Торі
- 88. Тоталітаризм
- 89. Фашизм
- 90. Федерація

- 91. Фікх
- 92. Фракція парламентська
- 93. Хабеас дата
- 94. Хабеас корпус
- 95. Хурал
- 96. Виборчий ценз
- 97. Шаріат
- 98. Юрисдикція
- 99. Юриспруденція
- 100. Юстиція

2.3. РЕФЕРАТ

При виконанні реферату слід дотримуватись таких загальних методичних рекомендацій:

1. Студент після отримання теми реферату повинен:

- скласти план щодо його виконання;
- дібрати наукові джерела, що будуть досліджуватися при виконанні реферату;
- написати реферат відповідно до плану;
- захистити реферат на практичних заняттях.

2. Реферат повинен містити:

- титульний лист (1 арк.);
- план (1 арк.)
- вступ (1 арк.)
- основну частину (10-15 арк.).
- висновки (1-2 арк.);
- список використаної літератури.

3. Реферат виконується державною мовою (для іноземних студентів допускається використання російською мови).

4. Текст реферату повинен бути надрукованим за допомогою комп'ютерної техніки на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) з такими полями:

- ліве – не менше 20 мм; праве – не менше 10 мм;
- верхнє – не менше 20 мм; нижнє – не менше 20 мм.

- шрифт – Times New Roman;
- розмір шрифту (кегель) – 14 pt;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- абзацний відступ – 1,25 см.

5. Кожну структурну частину реферату слід починати з нової сторінки, при цьому бажано, щоб на попередньому аркуші залишалось не менше 1/2 сторінки тексту.

6. Список використаної літератури містить бібліографічні описи використаних джерел, на які посилається автор реферату¹.

Бібліографічний список рекомендується розмішувати у порядку, за яким використані джерела вперше згадуються в тексті, хоча не забороняється його подавати і в такій послідовності: Конституція України, інші законодавчі та нормативно-правові акти; далі за абеткою зазначається наукова та навчальна література як вітчизняна, так і зарубіжна (мовою оригіналу), а в кінці списку використаної літератури наводяться інтернет-ресурси.

ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ

1. Головні напрямки розвитку зарубіжного державознавства.
2. Внесок у науку конституційного права зарубіжних та вітчизняних учених.
3. Особливості сучасного конституційного права демократичних держав.
4. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин.
5. Міжнародний договір як джерело національного конституційного права.
6. Загальні принципи права та доктрини як джерела конституційного права.
7. Особливості сучасних конституцій демократичних держав.
8. Відображення в сучасних конституціях основних прав і свобод людини.
9. Способи набуття та втрати громадянства у демократичних державах.
10. Статус іноземців в зарубіжних країнах.
11. Специфічні різновиди форм правління в зарубіжних країнах.

¹ Бібліографічний опис оформлюється відповідно до ДСТУ 7.1-2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»

12. Парламентарна та змішана республіки.
13. Адміністративна автономія.
14. Ознаки та способи утворення федеративної держави.
15. Авторитарний державний режим.
16. Принцип народного суверенітету.
17. Правова держава.
18. Організаційна побудова політичної партії.
19. Виборчі системи в зарубіжних країнах.
20. Способи фінансування виборів в зарубіжних країнах.
21. Основні повноваження глави держави.
22. Допоміжні органи та установи при главі держави .
23. Партійні фракції і їхня роль у роботі парламентів.
24. Правовий статус депутата.
25. Континентальна та англосаксонська система уряду.
26. Політична та судова відповідальність уряду.
27. Європейська Хартія місцевого самоврядування.
28. Види систем місцевого управління та самоврядування.
29. Конституційні принципи правосуддя.
30. Конституційний статус суддів.

Розділ 3. ФОРМА АТЕСТАЦІЇ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ

3.1. ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни здійснюється у формі *диференційованого заліку* за умови попереднього захисту виконаного студентом *реферату та позааудиторної контрольної роботи* (зразки оформлення титульних аркушів див. у *Додатку А* та *Додатку Б* відповідно).

Результати складання диференційованого заліку оцінюються за накопичувальною *100-бальною* системою. При складанні заліку враховується:

- оцінка за виконання позааудиторної контрольної роботи (максимум *10* балів);
- оцінка за захист реферату (максимум *10* балів);
- оцінка за відповіді на тестові запитання¹ (максимум *40* балів);
- оцінка за усні відповіді на контрольні запитання під час підсумкової атестації (максимум *40* балів).

Для успішного складання диференційованого заліку студенту необхідно накопичити не менше *60 балів* (шкала оцінювання наводиться в таблиці нижче).

3.1. ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Студент заочної форми навчання допускається до складання *диференційованого заліку* за умови зарахування йому *позааудиторної контрольної роботи* (ПКР), яка містить два види завдань (див. розд. 2.1 та розд. 2.2 вище), що виконуються за варіантами.

Варіант позааудиторної контрольної роботи (ПКР) для студента заочної форми визначається відповідно до номера його номеру в списку академічної групи (цифра «0» означає варіант № 10).

Студент-заочник в ПКР виконує тільки ті контрольні завдання, номери яких співпадають з останньою цифрою його варіанту. ПКР зараховується за умови, якщо студент успішно виконає не менше *60 %* запропонованих йому контрольних завдань.

¹ Тестування проводиться після вивчення усіх тем навчальної програми (або змістовного модуля). Студенту пропонується відповісти на 40 тестових запитань, які комп'ютер визначає довільно з бази даних (всього їх 245) при тестуванні в електронному форматі, або їх визначає викладач за варіантами (якщо залік виконується на паперових носіях) з переліку тестових завдань, які містяться у збірнику, що видається кожному студенту разом із бланком тестів для письмового виконання тестів..

Диференційований залік проводиться у формі виконання тестових завдань. Всього студенту пропонується відповісти на 40 тестових запитань¹, які комп'ютер визначає довільно з бази даних (всього їх 245) при тестуванні в електронному форматі, або їх визначає викладач за варіантами (якщо залік виконується на паперових носіях) з переліку тестових завдань, які містяться у збірнику, що видається кожному студенту разом із бланком тестів для письмового виконання тестових завдань.

Результати складання диференційованого заліку оцінюються за 100-бальною системою. Для успішного складання диференційованого заліку студенту необхідно отримати не менше 60 балів (шкала оцінювання наводиться в таблиці нижче).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
13	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

¹ За кожен правильну відповідь на тестове запитання студент-заочник отримує 2,5 балів.

Зразок оформлення титульного листа реферату

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

РЕФЕРАТ

з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»

на тему «_____»
_____»

Варіант _____

Студента ____ курсу, ____ групи ЮФ

(денна/заочна форма навчання)

(прізвище, ініціали студента)

Оцінка: _____

(підпис викладача)

(дата)

¹ Реферат зараховується за умови його захисту під час проведення практичних занять.

Додаток Б

Зразок оформлення титульного листа позааудиторної контрольної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ПОЗААУДИТОРНА)

З ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

Варіант¹ _____

Студента ____ курсу, ____ групи ЮФ

(денна/заочна форма навчання)

(прізвище, ініціали студента)

Оцінка: _____

(підпис викладача)

(дата)

¹ Варіант контрольної роботи визначається відповідно до *порядкового номеру студента в списку його академічної групи* (цифра «0» означає варіант № 10).

У контрольній роботі студент виконує тільки ті контрольні завдання, номери яких закінчуються на цифру його варіанту.

Контрольна робота зараховується за умови, якщо студент успішно виконає мінімум 60 % запропонованих йому контрольних завдань.